

BI Norwegian Business School - campus Oslo

GRA 19502

Master Thesis

Component of continuous assessment: Forprosjekt, Thesis
MSc

CCCTB forslaget og Norge

ID number: 0877245, 0946939

Start: 01.12.2016 09.00

Finish: 16.01.2017 12.00

- Hvordan vil implementering av CCCTB påvirke et norsk selskap som inngår i et konsern med aktivitet i EU? -

Master i økonomi og ledelse,
spesialisering i Forretningsjus, skatt og regnskap

GRA 19502 Forprosjekt, Thesis MSc

Veileder: Eivind Furuseth
Institutt for rettsvitenskap

Innleveringsdato: 16.01.2017

Handelshøyskolen BI, Oslo

Innholdsfortegnelse	i
Forord	iii
1.0 Introduksjon til forskningstema	1
1.1 Forslaget av 2011	1
1.2 Forslaget av 2015	2
1.3 Udekket forskningsområde	3
2.0 Erfaringer og tidligere forskning	4
2.1 CCCTB og Norge.....	5
3.0 Forskningsspørsmål	7
4.0 Metode og data	8
5.0 Foreløpig fremdriftsplan	8
6.0 Bibliografi	9

Forord

Vår motivasjon bak dette forskningsemnet gjenspeiler vår generelle interesse innen skatt og EU-politikk. I skrivende stund går vi begge inn i vårt avsluttende semester av en Mastergrad i økonomi og ledelse med spesialisering i Forretningsjus, skatt og regnskap, og vi har høsten 2016 gjennomført en Minor i Politisk Økonomi. Vi ønsker derfor å skrive vår masteroppgave i tråd med fordypningene vi har valgt.

Denne oppgaven, som er et forarbeid til vår masteroppgave, tar opp de mest sentrale elementene vi per dags dato ønsker å se nærmere på. Vi har forsøkt å sette leseren inn i konteksten som omhandler vår problemstilling, nærmere bestemt hvordan det nyeste Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) forslaget vil påvirke Norge og multinasjonale konserner med aktivitet i både EU og i Norge. Vi har også forhåpninger om at arbeidet vi har lagt ned her vil være til hjelp under det videre arbeidet med masteroppgaven. Vi har stor tro på at vårt læringsutbytte fra denne masteroppgaven vil bli nyttig når vi om kort tid trer ut i arbeidslivet.

1.0 Introduksjon til forskningstema

EU-kommisjonen har i lang tid arbeidet med å harmonisere selskapsbeskatningen i EU. I 2001 lanserte de sitt første ambisiøse reformforslag som innebar et felles konsolidert skattegrunnlag for multinasjonale konsern (MNE). Vårt formål med denne masteroppgaven er å forske på EU-kommisjonens nyeste forslag av 2016, som har til hensikt å innføre et felles regelverk for fastsettelse av skattegrunnlaget for selskaper med aktivitet i ett- eller flere av EUs medlemsland. Et økende antall MNE, samt utfordringer knyttet til fastsetting av internpriser, har vært den utløsende faktoren til at det nå blir sett på alternative modeller for beskatning av selskaper. Forslaget blir kalt Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), og er basert på en formel for hvordan skattegrunnlaget skal fordeles mellom landene:

Skattegrunnlag i land A:

$$\begin{aligned}
 &= \frac{1}{3} \left(\frac{\text{Salgsinntekt}^A}{\text{Salgsinntekt}^{\text{Totalt}}} \right) \\
 &+ \frac{1}{3} \left(\frac{1}{2} \frac{\text{Lønnskostnader}^A}{\text{Lønnskostnader}^{\text{Totalt}}} + \frac{1}{2} \frac{\text{Antall ansatte}^A}{\text{Antall ansatte}^{\text{Totalt}}} \right) \\
 &+ \frac{1}{3} \left(\frac{\text{Eiendeler}^A}{\text{Eiendeler}^{\text{Totalt}}} \right)
 \end{aligned}$$

Formel 1: CCCTBs fordelingsnøkkel

1.1 Forslaget av 2011

I Mars 2011 relanserte EU-kommisjonen et forslag om CCCTB, der målet var å legge til rette for grenseoverskridende virksomhet innenfor EU. Kommisjonen ønsket at konsernselskaper kunne velge en konsolidert behandling i én medlemsstat (one-stop-shop), for både å lette det administrative arbeidet og gi en rettferdig allokering til aktuelle medlemsstater. Forslaget har vært hyppig forsket på siden det først ble foreslått. Det ble av medlemstatene vurdert som for ambisiøst, og fikk følgelig ikke tilstrekkelig oppslutning til at det ble gjennomført.

1.2 Forslaget av 2015

Som en videreføring fra det forkastede forslaget, innså Kommisjonen at det måtte gjøres endringer. I tiltaksplanen av juni 2015 ble det derfor lagt opp til en relansering av CCCTB. Relanseringen skal nå gjøres gjennom to trinn;

- Første trinn skal gi et likt selskapsskattegrunnlag på nasjonalt nivå, Common Corporate Tax Base (CCTB). Dette direktivforslaget har som mål å redusere tvister om dobbelbeskating i EU. Kommisjonen ønsker å innføre et forbedret system, ettersom det i dag er om lag 900 pågående tvister med estimert samlet tvistesum på 10.5 milliarder euro (omtrent 95 milliarder kroner) (European Commission, 2016a). Første del innebærer ett sett med felles obligatoriske regler angående kalkulering av skattegrunnlag. CCTB-reglene foreslår blant annet økte «superfradrag» for forsknings- og utviklingskostnader, og har som hensikt å stimulere til økt innovasjon. Administrativt vil reglene være begrenset til opplysningsprosedyrer slik at de ulike konsernselskapene fortsatt behandles i statene der de er hjemmehørende.
- Trinn to (CCCTB) skal gi konsolidering på overnasjonalt nivå, og er knyttet til Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD). I juli 2016 ble ATAD vedtatt, som er regler som skal forhindre at man utnytter forskjeller mellom medlemsstaters skattesystemer gjennom såkalte hybrider (hybride juridiske strukturer, hybride finansielle instrumenter med mer). ATAD skal også omfatte hybrider mellom medlemsstaters- og andre ikke-medlemsstaters skattesystemer.

I begge forslagene er det nå lagt opp til at reglene skal være obligatoriske for konserner med omsetning over 750 millioner euro. Tidligere var det foreslått at reglene skulle være valgfrie over omsetningsgrensen, mens valgetten nå er endret til å gjelde for konserner med en omsetning under 750 millioner euro. En konsolidering på overnasjonalt nivå vil først bli aktuelt dersom medlemsstatene godkjenner CCCTB-reglene. Det konsoliderte overskuddet skal i tråd med tidligere forslag fordeles etter de tre fordelingsnøkklene arbeid, fysiske eiendeler og omsetning. Det er dermed ikke-flyttbare faktorer som skal legges til grunn for den enkelte medlemsstats del av overskuddet. Deretter vil det enkelte selskaps andel bli beskattet etter nasjonale skattesatser. Målet er å oppnå et rettferdig og stabilt skattesystem i EU. Kommisjonen har derfor bedt alle medlemsstatene om å komme så raskt som mulig til enighet om å innføre

forslagene. Gjøres dette vil CCTB få virkning fra 2019 og CCCTB fra 2021 (European Commission, 2016b)

1.3 Udekket forskningsområde

CCCTB vil eliminere problemet med skattemotivert internprising mellom tilknyttede selskaper innad i EU. Årsaken er at det er konsernets totale konsoliderte overskudd som legges til grunn for beregning av skattegrunnlaget. Det vil ikke være mulig å redusere skattegrunnlaget i et enkelt medlemsland gjennom overskuddsflytting og internprising. Hvor stor andel det enkelte land får av skattegrunnlaget bestemmes på bakgrunn av en fordelingsnøkkel, og ikke på bakgrunn av det skattbare over/underskuddet i det enkelte land. Overskuddsflytting for å øke kostnadene i et høy-skatteland og øke inntektene i et lav-skatteland, av skattemessige hensikter, blir dermed uinteressant. I tillegg vil CCCTB redusere administrative kostnader og såkalte «compliance» kostnader¹. Vedtaket vil likevel kun omfatte aktivitet innad i EU, men dersom et MNE har aktivitet både innenfor- og utenfor EU, vil mye av internprisingen skje med land utenfor EU. Denne internhandelen vil ikke bli omfattet av direktivet. Kommisjonen har uttalt at denne tredjeland dimensjonen skal behandles gjennom nasjonal lovgivning og bilaterale skatteavtaler. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til hvordan et MNE med aktivitet i et tredjeland utenfor EU vil bli påvirket dersom forslaget blir implementert. Dette ser vi på som et interessant forskningsspørsmål ettersom vi finner svært lite forskning tilgjengelig innenfor dette feltet. Vi har ikke funnet noen forskningsartikler som tar for seg hvordan et selskap med aktivitet i tredjelandet Norge vil bli påvirket. Tidligere forskning som har berørt emnet har kun fokusert på den generelle tredjeland dimensjonen. I tillegg finner vi lite forskning tilknyttet 2016 forslaget, hvilket er naturlig ettersom forslaget fortsatt er relativt ferskt. Norge er tett knyttet til EU gjennom EØS-avtalen, noe som gir Norge tilgang til EUs indre marked. EØS-avtalen omfatter derimot ikke direkte- og indirekte skattespørsmål. CCCTB-direktivet er dermed ikke EØS relevant, og Norge vil derfor ikke automatisk bli omfattet av direktivet dersom det innføres i EU. På bakgrunn av dette er Norge et eksplisitt eksempel på et tredjeland som vi ønsker å forske nærmere på. Om et slikt regelverk innføres og Norge ønsker å knytte seg til det, må det i tilfelle skje gjennom et tillegg i EØS-avtalen. En av fordelene ved å innføre CCCTB som et alternativ i Norge er at det vil bli enklere for selskaper som allerede er etablert i Norge å ekspandere til et av EU-landene og vice versa.

¹ Med dette menes kostnader forbundet med å etterleve de forskjellige myndighetskravene et MNE til enhver tid må forholde seg til.

2.0 Erfaringer og tidligere forskning

Prinsippet om separat skattelegging er dominerende i EU, og det er også normen til OECD landene. Dette kan gi problemer i forhold til fordelingen av inntekt mellom ulike jurisdiksjoner. Et MNE må forholde seg til like mange sett regler som antall medlemsland de har aktivitet i, og denne praksisen medfører store administrative kostnader både for selskapene og skattemyndighetene. Myndighetene i hvert land ønsker å optimere sitt skatteproveny, mens et MNE ønsker å skatte til den jurisdiksjonen med lavest effektiv skattesats. Hvis et selskap er hjemmehørende i ett land, men har inntekt i et annet, kan de bli offer for dobbeltbeskatning. OECD sin mønsteravtale gir føringer for hvordan man skal unngå dette².

Ettersom EU aldri har praktisert systemet er det naturlig å se til andre land som har implementert lignende system. Både USA og Canada har operert med et formelbasert skattesystem, men disse systemene er forholdsvis ulike. Erfaringsmessig er det hvilke faktorer fordelingsnøkkelen skal inneholde, og vektene i fordelingsnøkkelen, som skaper mest diskusjon.

Storbritannia og Irland har historisk vært motstandere av en innføring av CCCTB, men det er uvisst hvilken effekt Storbritannias EU-folkeavstemning vil ha på en eventuell implementering av CCCTB forslaget (Deloitte, 2016). Irland har på sin side aktivt satt en lav selskapsskattesats, og brukt det som et konkurransefortrinn til å tiltrekke seg utenlandske selskaper. Selskapsskatten i Irland har i lang tid vært 12.5 %, mens den i Norge er 24 % i 2017. Solberg-regjeringen har siden 2013 gradvis satt ned selskapsskatten fra 28 %, og det er ventet at den vil bli ytterligere satt ned i 2018. Til sammenligning er de 28 landene i EU sin gjennomsnittlige selskapsskattesats 22.09 % (KPMG, 2016).

Som allerede presisert finnes det en del tidligere generell forskning på dette feltet. Mye tyder på at en endring til formelbasert skattesystem vil øke skattekonkurransen mellom jurisdiksjoner³ (Gordon & Wilson, 1986) (Sørensen, 2004), men større usikkerhet er knyttet til hva det faktisk vil bety for de ulike jurisdiksjoners skattesats. I en annen nevneverdig studie hevder Horst et. al (2007) at et formelbasert system vil introdusere en ny type skatteplanlegging i form av reallokering av økonomiske investeringer. En siste studie vi vil nevne er Nielsen et. al (2010) som har studert velferdseffekten av en endring til et formelbasert skattesystem.

² De mest kjente prinsippene er kildeprinsippet og globalinntektsprinsippet.

³ Årsaken er at skattesatsen da vil være den eneste faktoren som er bestemmende for hvor lønnsomt det er å investere i området, ettersom fradagsreglene vil være like.

Artikkelen konkluderer med at systemet vil, under gitte forutsetninger⁴, redusere samlet skatteproveny i landene.

2.1 CCCTB og Norge

Ettersom Norges selskapsskattesats er omtrent 2 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet i EU, finner vi det forsvarlig å karakterisere Norge som et høy-skatteland i EU/EØS sammenheng. Historisk sett har Norges skattesats vært en del høyere enn gjennomsnittet i EU, men utviklingen går nå i retning av en redusert differensiering. Ifølge SSB (2016a) var 2.4 % av alle foretak i norsk næringsliv i 2014 utenlandsk kontrollerte (mest nylig oppdaterte tall). Av disse var 80 % av morselskapene hjemmehørende i EU, der Sverige kontrollerte klart flest (30 %), etterfulgt av Danmark (12.9 %) og Storbritannia (9.8 %). EUs andel av norsk kontrollerte foretak i utlandet var i 2014 på 57 % (SSB, 2016b). For å analysere effekten av CCCTP i relasjon til Norge mener vi det er nødvendig å studere tidligere litteratur som har forsket på det internasjonale aspektet av CCCTP. Fra et politisk standpunkt ser vi det som lite sannsynlig at det noen gang vil bli implementert en global⁵ konsolidasjon, hvilket betyr at overskuddsflytting mellom landegrensener sannsynligvis alltid vil være en aktuell problemstilling.

De fleste artiklene som er publisert med hensikt på å avdekke implementeringseffekter av CCCTB, antar enten et isolert separat- eller formelbasert skattesystem, og fanger derfor ikke opp samspillet med land utenfor området. På 1980-tallet oppstod begrepet «Water's edge» i USA, og refererte til grensen mellom CCCTB området og et tredjeland. I så måte er forskningsarbeidet til Riedel & Runkel (2007) relevant for denne oppgaven ettersom den tar sikte på å analysere overskuddsflytting over «Water's edge» av CCCTB området. De mener at innførelsen av CCCTB kan føre til økt frykt for flytting av overskudd til skatteparadis. Artikkelen fokuserer både på kortsiktige og langsiktige effekter. På kort sikt vil de ulike landenes skattesatser være konstante ettersom det antas at det tar noe tid å endre satsene. Investeringsaktiviteten i de forskjellige landene vil derimot påvirke den effektive skattesatsen.

⁴ Overskuddet til et MNE er enten veldig lavt eller veldig høyt, og størrelsen på kostnadene som ble brukt til internprising var av middels størrelse.

⁵ Med dette menes ett felles skattesystem på verdensbasis, og må ikke forveksles med ett felles skattesystem innad i EU.

Rammeverket som Riedel & Runkel (2007) benytter tar for seg tre land, hvor hvert land er et hjemmehørende morselskap med datterselskap i de to respektive landene. Land A og B er hjemmehørende i CCCTB området og praktiserer formelbasert skattelegging med lik fordelingsnøkkel som det Kommisjonen har foreslått, mens land C er et skatteparadis eller et høy-skatteland utenfor området som praktiserer separat skattelegging. Opprinnelig har A en høyere skattesats enn B. I det følgende presenterer vi resultatene hvis landet utenfor er et høyskatteland⁶.

Modell 1: CCCTB og et høy-skatteland som tredjeland⁷

På kort sikt tyder resultatene på at overskuddsflytting fra høy-skattelandet C til land B vil reduseres ved en endring til et formelbasert system fordi land A vil drive områdets effektive skattesats oppover⁸. På samme måte vil innførelsen av formelbasert skattelegging ha motsatt effekt på land B⁹. Netto effekt er mer usikker, men ettersom den effektive skattesatsen vil være forskjøvet mot den laveste satsen grunnet forholdsvis mer investeringer i dette landet, og at denne satsen er lavere enn skattesatsen utenfor området, hevder Riedel & Runkel (2007) at et MNE vil øke overskuddsflyttingen til morselskaper eller datterselskaper i CCCTB dersom systemet innføres. Dette vil på kort sikt være en fordel for konsernet, men relatert til Norges velferd vil det bety et redusert skatteproveny¹⁰.

På lang sikt vil landene ha mulighet til å endre skattesatsene sine som en konsekvens av skattekonkurransen landene imellom. Ved å vektlegge «Water's edge» effekten hevder Riedel

⁶ Med dette menes kun at skattesats i land C er høyere enn gjennomsnittlig skattesats i CCCTB

⁷ Modellen er kun ment som en illustrasjon for gi leseren et overordnet bilde av situasjonen.

⁸ Skattedifferensieringen mellom land B og høy-skatteland C vil reduseres: dette fører til redusert overskuddsflytting fra høy-skatteland C til land B sammenlignet med det opprinnelige separate skatteleggingsscenariot.

⁹ Skattedifferensieringen mellom land A og høy-skatteland C vil øke: dette fører til økt overskuddsflytting fra høy-skatteland C til land A sammenlignet med det opprinnelige separate skatteleggingsscenariot.

¹⁰ Mindre overskuddsflytting fra CCCTB til Norge

& Runkel (2007) at landene innenfor området vil øke skattesatsene fordi flytting av overskudd til et tredjeland vil påvirke områdets totale skatteproveny. Hvis land A øker sin skattesats vil den effektive skattesatsen i området øke, og differensieringseffekten til høy-skatteland C vil reduseres. Dette vil inspirere landene til å øke deres skattesatser¹¹. Det tyder på at et MNE vil redusere overskuddsflyttingen fra Norge og inn i CCCTB, men overskuddsflytting vil fortsatt foregå så lenge EU sin gjennomsnittlige skattesats er lavere enn 24%. Norges skatteproveny vil i så måte profitere på at CCCTB implementeres. Hvorvidt et MNE med aktivitet både i EU og Norge vil være tjent med at CCCTB blir tillagt EØS-avtalen, vil belage seg på en mer avansert beregning av fordelene de oppnår via internprising mot de kostandene de vil spare på felles regler og konsolidering.

3.0 Forskningsspørsmål

Basert på diskusjonen ovenfor har vi valgt å definere følgende hovedproblemstilling:

Hvordan vil implementering av CCCTB påvirke et norsk selskap som inngår i et konsern med aktivitet i EU?

Dette tror vi at kan gjennomføres mest grundig ved å svare på to sekundære problemstillinger:

- *Hvordan vil implementering av CCCTB påvirke et norsk morselskap med to eller flere datterselskap innenfor EU området?*
- *Hvordan vil implementering av CCCTB påvirke et norsk datterselskap med mor- og datterselskap innenfor EU området?*

Dette vil være masteroppgavens hovedfokus. I tillegg ønsker vi å se på i hvilken grad en implementering av CCCTB vil påvirke velferdsstaten Norge. Vi tilføyer derfor følgende problemstilling:

- *Hvordan vil det norske skatteprovenyet bli påvirket dersom CCCTB blir implementert?*

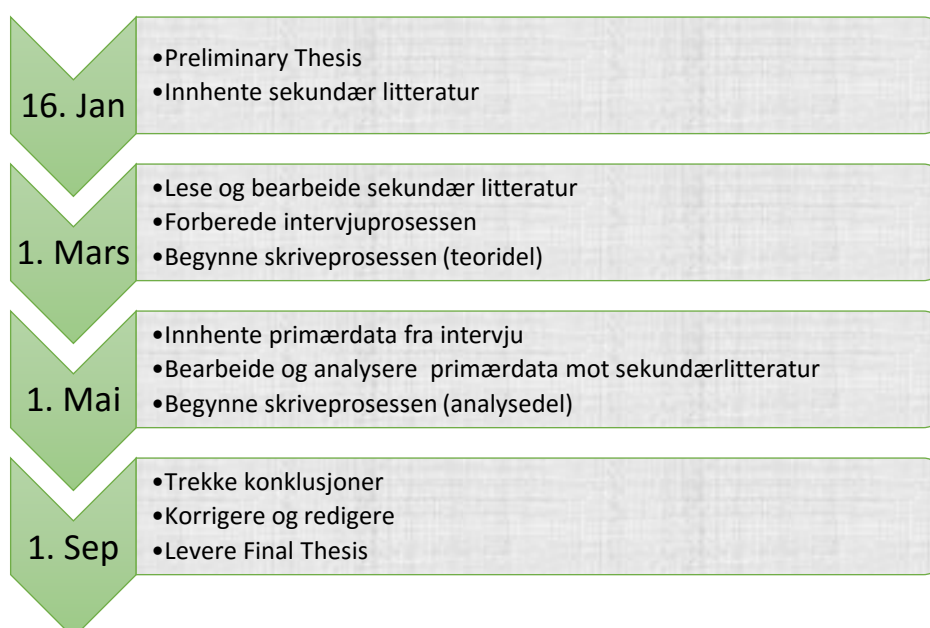
¹¹ Økt skattesats vil påvirke de andre landene negativt.

4.0 Metode og data

I denne oppgaven vil vi hovedsakelig benytte juridisk metode til å analysere sekundærlitteratur. Så vidt oss bekjent finnes det ingen forskning på forholdet mellom CCCTB og Norge. Det virker derfor mest rasjonelt å forske på sannsynlige effekter en implementering av forslaget vil medføre ved å komplimentere analysen med primærkilder i form av ekspertintervjuer. Vi vil derfor intervju fagfolk innen skatterett ansatt i henholdsvis et norsk morselskap og et norsk datterselskap, begge med aktivitet både i Norge og EU. Innsikt fra disse ulike perspektivene tror vi vil bidra til å svare på vår problemstilling. I skrivende stund er det uavklart om disse personene skal være anonymiserte eller ikke, og vi velger derfor på dette stadiet ikke å oppgi hvilke selskaper det er snakk om. Selv om deres kunnskap på mange måter er objektivt relatert til deres rolle som fagfolk, tror vi deres subjektive tolkning som ansatte vil bidra til økt forståelse av mulige implementeringseffekter. Ved å kombinere sekundære kilder, i form av nasjonal lovgivning, bilaterale skatteavtaler, OECD sin mønsteravtale, tidligere forskning og foreslått lovverk, med primære ekspertintervjuer på dette lite utforskede feltet håper vi å identifisere nye opplysninger som kan bli testet kvantitativt. På den måten håper vi å bidra til gode alternativer for videre forskning.

5.0 Foreløpig fremdriftsplan

På nåværende tidspunkt er det vanskelig å anslå et konkret tidsperspektiv for veien videre, men vi ønsker likevel å sette opp et estimat for de ulike prosesser vi skal gjennomføre.

6.0 Bibliografi

- Deloitte. (2016, Oktober 28). *EU Re-launches Common Consolidated Corporate Tax Base*. International Tax: EU Tax Alert. Deloitte.
- European Commission. (2016a). Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Corporate Tax Base. Strasbourg: European Commission.
- European Commission. (2016b). *Proposal for a CONCLIL DIRECTIVE on a Common Consilidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. Strasbourg: European Commission.
- Gordon, H. R., & Wilson, J. D. (1986, November). An Examination of Multijurisdictional Corporate Income Taxation under Formula Apportionment. *Econometric Society*, 54(6), ss. 1357-1373.
- Horst, A. V., Bettendorf, L., & Rojas-Romagosa, H. (2007, Mars). *Will corporate tax consolidation improve efficiency in the EU?*, 141.
- KPMG. (2016, Januar 8). *Corporate tax rates table*. Hentet fra KPMG: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
- Nielsen, S. B., Raimondos-Møller, P., & Schelderup, G. (2010). Company taxation and tax spillovers: Separate accounting versus formula apportionment. *European Economic Review*.
- Riedel, N., & Runkel, M. (2007). Company tax reform with a "Waters edge". *Journal of Public Economics* (91), ss. 1533-1544.
- Sørensen, P. B. (2004). Company Tax Reform in the European Union. *International Tax and Public Finance*(11), ss. 91-115.
- SSB. (2016a). *Utenlandskontrollerte foretak sammenlignet med hele næringslovet 2010-2014*. Hentet Januar 6, 2016 fra <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/utfono/aar/2016-06-22?fane=tabell&sort=nummer&tabell=270872#tab-tabell>
- SSB. (2016b). *Norskkontrollerte foretak i utlandet, geografisk fordeling*. Hentet Januar 6, 2016 fra <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/ufats/aar/2016-02-19?fane=tabell&sort=nummer&tabell=256698>